

УДК: 327(410:4-672EU)
Bibliid 1451-3188, 18 (2019)
Год XVIII, бр. 67, стр. 9–19
Изворни научни рад

ПОВЛАЧЕЊЕ ДРЖАВА ИЗ ЧЛАНСТВА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ – СЛУЧАЈ: „УЈЕДИЊЕНО КРАЉЕВСТВО ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ“

др Слободан ЗЕЧЕВИЋ¹

Апстракт: После готово две године од изјаве владе Уједињеног Краљевства, упућене Европском савету да намерава да изађе из Европске уније, ситуација се није много променила, а британски план о иступању из ове организације остаје надаље конфузан и последице непредвидљиве и нејасне. Тереза Меј није имала парламентарну већину да усвоји споразум о повлачењу, који је 14. новембра 2018. године закључила са Европском унијом. Стога се обе стране с разлогом прибојавају последица тзв. тврдог Brexit-а, који би подразумевао иступање из Европске уније без конкретног споразума, чиме би дошло до отежавања остваривања четири основне слободе кретања, а што би за последицу сасвим извесно имало опадање привредног раста, не само у Великој Британији већ и у Европи. Трећа опција која се помиње у британској јавности јесте одлагање одлуке о *Brexit-u*. Како време одмиче чини се да искорак који је учињен у правцу конфедералног уређења Европске уније, кроз увођење права на повлачење из Уговора о оснивању, ипак није био добро решење. Уместо да се разговара о суштинским реформама европског институционалног система, јавност се све више бави деструктивним расправама о потенцијалним изласцима држава чланица из Европске уније, што у крајњем случају доводи у питање даљи ток европских интеграција.

Кључне речи: *Brexit*, споразум о повлачењу, преговарачка стратегија, преговарачки тим, Комисија, Савет, конфедерализам, федерализам

---

¹ Институт за европске студије, Београд. Е-маил: vzecovic@eunet.rs.

1) УВОД

Драма око повлачења Уједињеног Краљевства из чланства у Европској унији никако да буде окончана. Наиме, и после готово две године од саопштавања владе Уједињеног Краљевства Европском савету да намерава да изађе из Европске уније, ствари нису много јасније о стварним британским плановима.² До споразумног изласка, за сада, није могло да дође јер британска премијерка Тереза Меј (*Theresa May*) није имала парламентарну већину да усвоји споразум о повлачењу, који је 14. новембра 2018. године закључила са Европском унијом.³ Обе стране се труде да избегну такозвани *тврди Brexit*, односно излазак без споразума који би могао да наступи по сили закона 29. марта 2019. године, односно две године после британског писменог саопштења о напуштању Уније. Страхује се да би овај последњи кроз увођење царинских и техничких контрола на британској граници изазвао застоје у трговини, несташице робе, али и пад фунте, као и успоравање економског раста. Питање изласка из Европске уније које је проузроковало пад владе Дејвида Камерона (*David Cameron*) 2016. године, а затим и више оставки министара у кабинету премијерке Терезе Меј, попут оне министра спољних послова Бориса Џонсона (*Boris Johnson*) или „министра за Brexit“ – Девида Дејвиса (*David Davis*), постаје ноћна мора за Британију. Данас више није извесно ни да ли Британци и даље подржавају идеју о изласку из Европске уније. Постоје мишљења да је народ на референдуму из 2016. године заправо био изманипулисан и да је с тим у вези дошло и до страног утицаја који је извитоперио вољу грађана. Одлука о *Brexit-u* на референдуму у Великој Британији била је шокантна за европску и светску јавност и представљала је егзистенцијални изазов за Европску унију.⁴ Овим је у парампарчад разбијена представа да је приступање Европској унији коначан и неповратан чин, и доведена је у питање легитимност европске интеграције. Први народ који се изјаснио на ту тему изабрао је да изађе из Уније. Неслућени обим проблема изазваних *Brexitom* намеће дилему да ли су творци уговора из Лисабона добро проценили када су у уговоре о оснивању унели одредбе о праву на повлачења држава из чланства у Европској унији? Да ли је било неопходно да се доказује да Европска унија није „затвор“ и да је реч „о најслободнијој заједници“ на свету, или је могла да ужива у федералистичкој „правној празнини“?

---

² *Brexit, les lecons de negotiation pour l'Union europeenne*, Интернет: <https://www.robertschuman.eu>, 26.11.2018.

³ Интернет: <https://www.consilium.europa.eu>, 14.11.2018.

⁴ *Brexit, les lecons de negotiation pour l'Union europeenne*, op. cit.

2) КОНТРОВЕРЗЕ ОКО ПРАВА НА ПОВЛАЧЕЊЕ ИЗ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

У вези са питањем могућности изласка држава чланица из Европске уније постојала су теоријска размимоилажења.⁵ По једној тези иступање није било могуће због федералних одлика Европске економске заједнице. Наиме, уставни федералних држава не предвиђају право на отцепљење, иако у пракси понекад долази и до таквог развоја догађаја што се може видети на примеру некадашњих социјалистичких федерација попут Совјетског Савеза, СФР Југославије или Чехословачке. Поред тога, теоретичари који су оспоравали право на иступање из Уније позивали су се на чињеницу да ова почива на међународним уговорима закљученим на неодређено време којима није предвиђена могућност отказивања, те би у складу са чланом 54 Женевске конвенције ови уговори трајно обавезивали државе чланице.⁶ Трећи аргумент који треба узети у обзир јесте висок степен интегрисаности привреда и друштва држава чланица који је настао управо из чланства у Европској унији. Тако су, рецимо, за Велику Британију државе чланице Европске уније први економски партнер (Немачка, Француска и Холандија пре свега).⁷ У Британији живи око три милиона и 600 хиљада грађана Уније, док се око милион и 600 хиљада Британаца одселило у државе чланице Уније. Ипак, приликом доношења уговора из Лисабона преовладала је теза да је иступање из Европске уније могуће јер државе чланице ступањем у Унију нису у потпуности изгубиле свој суверенитет.⁸ У суштини, претходно изнето схватање одражава јачање конфедералних тенденција унутар Уније, а посебно у Немачкој, које су изражене у пресудама немачког уставног суда.⁹ Заступници легитимности права на повлачење имале су упориште у догађају из 1974. године, када су британски лабуристи запретили изласком из Европске економске заједнице уколико се не измени споразум о приступању који су закључили њихови конзервативни претходници.¹⁰ Француска и Немачка су сматрале да споразум који је потписан не може да се мења али, у суштини, нису оспоравале законитост британског захтева за иступањем.

---

⁵ J. Boulouis, *Droit institutionnel de l' Union europeenne*, Montchrestien, 5 edition, Paris, 1995, p. 53; Ph. Manin, *L' Union europeenne*, Pedone, N 6, Paris, 2005, p. 113.

⁶ J. Boulouis, *op. cit.*, p. 53.

⁷ Интернет: <https://import-export.societegenerale.fr>, 22.01.2019.

⁸ Ph. Manin, *Les communautes europeennes – L' Union Europeenne*, Pedone, 4 edition, Paris, 1998, p. 80.

⁹ Mattias Wendel, *La cour constitutionnelle federale allemande et l' integration europeenne*, *Annuaire international de justice constitutionnelle*, annee 2013, 28-2012, pp. 627-650.

¹⁰ Ph. M. Defarges, *Les institutions europeennes*, Armand Colin, 3 edition, Paris, 1998, p. 77.

Криза је завршена компромисом између Велике Британије и осталих држава чланица који је постигнут у Даблину 1975. године. Лабуристичка влада и поред тога што је у Британија типично парламентарна држава, у којој Парламент има надлежност одлучивања о најважнијим питањима, ипак је консултовала своје грађане на референдуму о питању даљег чланства Британије у Заједници. На референдуму се већина Британаца изјаснила у прилог томе да њихова држава остане чланица Европске економске заједнице. У суштини, једно изјашњавање народа о тако важном питању било би довољно, али то, нажалост, није био случај у острвској земљи чија интелектуална елита није до краја објаснила својим грађанима праву природу европске интеграције. Европска унија никада није била лабава међународна организација за слободну привредну размену, већ ентитет са федералним особинама. Њено право и правила примењују се једнообразно, а не од случаја до случаја, у зависности од политичког расположења и дневних испитивања јавног мњења.

3) ЧЛАН 50 УГОВОРА О ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ – ПОЛАЗНА ОСНОВА ЗА ПОВЛАЧЕЊА ИЗ ЧЛАНСТВА

Решењем садржаном у предлогу Европског устава, које је касније пренето у Лисабонске уговоре из 2009. године, разрешене су све недоумице у вези са питањем иступања из Европске уније.¹¹ Наиме, уговором о Европској унији из Лисабона изричито је предвиђено право држава чланица да у складу са својим уставним правилима донесу одлуку о „повлачењу“ из Европске уније.¹² С тим у вези, држава која жели да се повуче саопштава своју намеру у писменом облику Европском савету. Затим, на основу смерница које одређује Европски савет, Унија преговара и закључује споразум којим се уређује начин повлачења, водећи рачуна о оквиру будућих односа са поменутом државом. Европска унија води преговоре о споразуму о повлачењу на основу одредби члана 218 став 3 уговора о функционисању Европске уније. Овај члан регулише начин закључивања међународних споразума са трећим државама и међународним организацијама. Дакле, реч је о међународним активностима Уније што је *Brexit* практично увело у домен њене спољне и безбедносне политике. Према члану 218 Комисија треба да у зависности од теме одреди „главног преговарача“ или „шефа преговарачког тима Уније“. Председник комисије Жан Клод Јункер (*Jean-Claude Juncker*) 27. јула 2016. године именован је Мишела Барнијеа (*Michel Barnier*) на ту функцију.¹³

¹¹ Чл. 1-59 Предлога Уговора о успостављању Устава ЕУ.

¹² Члан 50 Уговора о ЕУ.

¹³ *Brexit, les lecons de negotiation pour l'Union europeenne*, op. cit.

Међутим, европска комисија није имала потпуно одрешене руке у преговарачком процесу о споразуму о повлачењу Велике Британије из њеног чланства. Савет кога чине представници влада држава чланица поставио је Белгијанца Дидјеа Сивса (*Didier Seeuws*) на чело „радне групе“ (*task force*) за питање *Brexit-a*. Ова радна група требало је да послужи да у име Савета надзире преговарачки тим Комисије, али је у пракси допринела несметаном протоку информација између две институције. Мишел Барније водио је рачуна да редовно обавештава владе држава чланица о току преговора. Радна група Савета је пак припремала састанке Корепера (представници влада држава чланица у дипломатским представништвима при Европској унији у Бриселу), као и самог Савета министара на ту тему. Барније је, такође, о току преговора обавештавао и председника Европског парламента, а касније и координатора Европског парламента за *Brexit* – Ги Верхофштата (*Guy Verhofstadt*). Укључивање европског парламента у ток преговора било је важно због добијања коначног одобрења за усвајање споразума о повлачењу. Наиме, међународне споразуме у име Уније закључује Савет квалификованом већином гласова по одобрењу Европског парламента. Иступање државе чланице постаје ефективно ступањем на снагу споразума о повлачењу, или ако до споразума није дошло, у року од две године од пријаве намере Европском савету о повлачењу, осим ако Европски савет, у договору са државом чланицом о којој је реч, није продужио тај рок. Представници државе чланице која је изразила намеру да се повуче из чланства у Унији не учествују у већању и одлучивању у оквиру Европског савета и Савета.¹⁴ Уколико држава чланица која се повукла из Европске уније поднесе захтев да у њу поново уђе, њен захтев подлеже класичном поступку приступања предвиђеним чланом 49 уговора о Европској унији.¹⁵

4) СТРАТЕШКА ПОБЕДА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У ПРЕГОВОРИМА ОКО BREXIT-A

После референдума о *Brexit-u*, одржаном у јуну 2016. године, Велика Британија је добила нову конзервативну владу на челу са премијерком Терезом Меј. Основни задатак претходно поменуте био је да спроведе народну вољу изражену на референдуму, тј. да изведе Британију из Европске уније. Влада Терезе Меј определила се за споразумни излазак, а не за тзв. *тврди Brexit* без договора. Циљ је био да се спречи увођење царина и техничких контрола на границама, да се разреши будући статус европских држављана у Британији и обрнуто, као и да се омогући пружање

---

¹⁴ Члан 50 став 4 Уговора о ЕУ.

¹⁵ Члан 50 став 5 Уговора о ЕУ.

финансијских услуга компанија са лондонског ситија на територији Уније. Тереза Меј се убрзо суочила са истим проблемом који је имао њен претходник Дејвид Камерон, тј. са поделама унутар владајуће конзервативне странке. Наиме, док су једни подржавали њен концепт споразумног Brexit-а други су били за онај *тврди* који би омогућио Британији да поврати пуни суверенитет и да сама утврди своју трговинску политику према трећим државама. Британска влада се надала да ће успети да о споразуму о Brexit-у води билатералне преговоре са владама држава чланица не би ли искористила пукотине у ставовима ових последњих. Европска унија је са своје стране повукла одређен број стратешких потеза који су ослабили британски положај. Као прво, одбила је да започне преговоре док не добије званичан захтев од британске владе за повлачењем из чланства. Као друго, Европска унија је приступила преговарачком процесу чврсто и јединствено. У својим „оријентационим опредељењима“ везаним за преговоре о *Brexit-у*, увојеним 29. априла 2017. године, Европски савет (шефови држава или влада Европске уније) подвукао је да ће током преговарачког процеса Унија бити јединствена и да ће деловати као блок.¹⁶ Европски савез је у истом документу зацртао да Уједињеном Краљевству не може да се одобри посебан привилегован статус, јер онај који је изашао из чланства не може да има иста права и погодности као чланица Уније. Европски савет је такође инсистирао на интегритету унутрашњег тржишта, односно на томе да су четири слободе (кретање робе, људи, капитала и пружања услуга) неодвојиве и да не могу бити предмет избора *à la carte* за страну која се повлачи. Такође, нагласио је да Унија неће мењати своја правила да би се прилагодила изласку Велике Британије. Унија ће очувати своју самосталност у процесу одлучивања и улогу коју има Суд правде Европске уније. Утврђене смернице ојачале су европско унутрашње јединство и олакшале су проналажење заједничког става у преговорима са британском владом. Тако је Унија одмах одбила британски захтев за билатералним преговорима са владама држава чланица, те је Тереза Меј морала да разговара о споразуму о повлачењу искључиво са Мишелом Барнијем, шефом преговарачког тима Уније. Одбачен је и предлог британске премијерке да се упоредо преговора о „споразуму о повлачењу“ и о „споразуму о будућим односима“ између Велике Британије и Европске уније. Тереза Меј је у свом писму Европском савету, којим га обавештава о повлачењу, покушала да објасни да „уређено повлачење“ значи промену постојећег стања у ново партнерство. Европски савет је пак заузео став да уређено повлачење значи да Велика Британија треба превасходно да испуни све своје обавезе као држава чланица, односно да се разреши свих права и обавеза и да тек након тога може да се пређе на разговоре о будућим

---

¹⁶ *Brexit, les leçons de négociation pour l'Union européenne*, op. cit.

односима. Европски савет је, дакле, наметнуо временски оквир чији је циљ био да се пре уређења будућих веза постигне „званичан развод“, тј. правно чисто стање. Предлог владе Велике Британије о паралелним разговорима, међу државама чланицама Уније, схваћен је као замка која би их увукла у међусобну расправу, с једне, и трговину са Британцима о разним аспектима будућих односа, с друге стране. Јединствена преговарачка позиција Уније о свакој од одредби споразума о Brexit-у припремена је у оквиру радне групе *Сивс*, затим у *Кореперу* и на крају у самом Савету министара. Из претходно изнетог, уочавамо да је дошло до преговора двадесетседморице против једног, тачније Велике Британије. Положај британске владе слабила је и чињеница да је Унија њен најважнији привредни партнер, док је Велика Британија за Европску унију само један важан, али не и главни економски партнер. Примера ради, Велика Британија извози 51 проценат роба и услуга на тржиште Европске уније, а само 13 процената на тржиште Сједињених Америчких Држава.¹⁷

5) МОГУЋИ НЕУСПЕХ ПОВЛАЧЕЊА ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ ИЗ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

У одредбама споразума о повлачењу Велике Британије из чланства у Унији осетила се неравнотежа у снази две преговарачке стране. Наиме, 14. новембра 2018. године након две године преговора постигнут је споразум на 585 страна о начину изласка Велике Британије из Европске уније. Овај споразум је, међутим, требало да буде ратификован у британском парламенту. Тереза Меј, у вези с тим, суочила се са опозицијом у сопственим конзервативним редовима, тј. са присталицама *тврдог Brexit-a*, са противљењем проевропски опредељених лабуриста, шкотских националиста и северноирских униониста. Зашто се у британском парламенту и јавности толико полемисе око споразума о повлачењу који је постигла Тереза Меј? У овом контексту треба имати у виду поређење између иницијалних жеља заговорника Brexit-a и одредби споразума о повлачењу из Европске уније.¹⁸ Присталице Brexit-a су, примера ради, желеле да се ослободе примене регулативе Уније у Британији, тј. њених техничких, пореских, етичких и еколошких стандарда. Треба се присетити бомбастичних изјава Бориса Џонсона у кампањи око Brexit-a, о томе како у Британији не може да се продаје грозд са више од три банане због прописа Европске уније. Влада Терезе Меј, у вези с тим, суочила се са

---

¹⁷ Интернет: www.atlantico.fr, Sophie Loussouarn, *Bouter l' Anglais... une sortie du Royaume-Unie tuerait-elle l' Europe ou la sauverait-elle?*, 24.01.2013.

¹⁸ Mathilde Damgé, *Ce que voulaient les partisans du leave; ce qu'ils obtiennent*, Интернет: www.lemonde.fr, 16.11.2018.

озбиљним проблемом. Укидање европских и успостављање британских техничких прописа подразумева и увођење контроле на границама са Европском унијом. Међутим, споразум о миру у Северној Ирској из 1998. године, којим је окончан крвави конфликт између католика и протестаната, заснован је на укидању границе између ове британске покрајине и Републике Ирске, која је пак чланица Европске уније. Процењује се да, што због посла или из других разлога, око 30.000 Ираца дневно прелази ову, данас, невидљиву границу. Да би се решио овај проблем Европска унија је предложила британској влади да Северна Ирска остане део унутрашњег тржишта Уније, односно да се у њој и надаље примењује европско законодавство, а да се на административној линији између Северне Ирске и остатка Британије врши технички надзор робе. Према овом моделу, територија Северне Ирске представљала би неку врсту сигурносне мреже (*back stop*) за Европску унију. Унија је на тај начин желела да спречи да британска роба која не одговара њеним стандардима, кроз Северну Ирску стигне на европско тржиште. Ово решење пак није могла да прихвати Тереза Меј јер би се тиме у самом Уједињеном Краљевству направила унутрашња граница која би нарушила јединство државе. Стога је у преговорима две стране на крају одлучено да читаво Уједињено Краљевство остане у царинској Унији са Европском унијом. Дакле, Британци би и после формалног изласка из Уније, 29. марта 2019. године, били у истом положају као и данас, и то све до 1. јануара 2021. године, односно до краја прелазног периода, а и после тога ако се за овај проблем не пронађе обострано прихватљиво решење, кога иначе нема на видуку. Велика Британија је, дакле, себе ставила у положај да буде интегрални део европског унутрашњег тржишта без учешћа у институцијама Европске уније, односно без права да се њени представници питају о доношењу европског привредног законодавства. Поддржаваоци Brexit-а су још тражили да Британија изађе из поља примене права Европске уније и надлежности Суда правде ЕУ. Према споразуму о повлачењу, међутим, Британија би остала у судској надлежности Суда правде све до краја 2020. године. После тога, судска надлежност Суда правде остала би на снази за све спорове у којима долази до примене права Европске уније. За спорове између правних и физичких лица Европске уније и Велике Британије где не долази до примене права Европске уније биће надлежни арбитражни судови. Следећи проблем у међусобним односима представљали су новчани износи које је Велика Британија требала да уплаћује у буџет Уније до краја буџетског периода. Присталице Brexit-а сматрале су ће Британија престати да уплаћује годишњи износ од 10 милијарди евра у буџет Уније, што ће им омогућити да финансирају националне програме попут модернизације здравственог система. Међутим, у споразуму о Brexit-у предвиђено је да ће Велика Британија уплаћивати годишњи допринос до краја 2020. године, после чега мора да поравна рачуне са Европском унијом тј. да јој плати још 45 милијарди евра због једностраног напуштања чланства.

У овом контексту европски преговарачи су у шали истакли да и пре изласка из кафане мора да се плати цех. Посебна прича јесте интерес Британије да оператори у лондонском ситију, као највећем финансијском европском тржишту, наставе да пружају своје услуге на финансијском тржишту Европске уније. И овде су присталице Brexit-а мислиле да ће изласком британски финансијски оператори бити ослобођени неких крутих правила пословања важећих у Европској унији. Међутим, Европска унија је одбила да британским кућама изда тзв. европски финансијски пасош, те ће оне бити третиране као страни оператори, попут америчких или јапанских финансијских пружаоца услуга. Интересантно јесте и питање слободе кретања људи између Велике Британије и остатка Уније, као омиљена тема присталица Brexit-а. Наиме, ови последњи су изласком из Уније желели да поврате надлежност над миграционом политиком, али и да истовремено задрже право Британаца да слободно путују и раде у Европској унији. Споразумом о повлачењу предвиђено је пак да грађани Европске уније који су настањени у Британији, њих око три милиона и 600 хиљада, могу и даље да наставе да живе и раде у овој земљи. Довољно је само да уплате британску регистрациону таксу од 75 евра. Тереза Меј је накнадно предложила да се и поменута такса укине, не би ли приволела лабуристичке посланике да гласају за њен споразум о повлачењу. Наиме, лабуристичка странка је сматрала да је оваква такса понижавајућа за Европљане који живе у Британији. Што се тиче нових придошлица за њих ће важити строжа правила, тј. она која се односе и на друге стране раднике. О настањивању у Великој Британији неће више одлучивати порекло већ радне квалификације, односно потребе британског тржишта радне снаге.

6) ИЗВОРИ

- Berramdane, Abdelkhaleq, Rosseto, Jean, *Droit de L'Union europeenne*, Montchrestien, Paris, 2010.
- Berthu, Georges, Souchet, Dominique, *Le traite d'Amsterdam, contre la democratie*, O.E.I.L., Francois-Xavier de Guibert, Paris, 1998.
- Boulouis, Jean, *Droit institutionnel de l'Union europeenne*, Montchrestien, 5 edition, Paris, 1995.
- Cartou, Louis, Clergerie, Jean-Louis, Gruber, Annie, Rambaud, Patrick, *L'Union europeenne*, Dalloz, 6 edition, Paris, 2006.
- Clapie, Michel, *Manuel des institutions europeennes*, Flammarion, 3 edition, Paris, 2010.
- Defarges, Philippe Moreau, *Les institutions europeennes*, Armand Colin, 3 edition, Paris, 1998.
- Giscard d' Estaing, Valery, *La constitution pour l'Europe*, Albin Michel, Paris, 2003.

- Hiks, Sajmon, *Politički sistem Evropske unije*, Službeni glasnik, Beograd, 2007.
- Isaac, Guy, Blanquet, Marc, *Droit general de l'Union europeenne*, Sirey, 10 edition, Paris, 2012.
- Jacque, Jean Paul *Droit institutionnel de L'Union europeenne*, Dalloz, 5 edition, Paris, 2009.
- Manin, Philippe, *L'Union europeenne*, Pedone, N 6, Paris, 2005.
- Pecheul, Armel, *Le traite de Lisbonne, La constitution malgres nous?*, Editions Cujas, Paris, 2008.
- Rideau, Joel *Droit institutionnel de L'Union et des communautes europeennes*, L.G.D.J., 4 edition, Paris, 2002.
- Sauron, Jean-Luc, *Comprendre le traite de Lisbonne*, Gualino editeur, Paris, 2008.
- Samardžić, Slobodan, *Evropska unija*, Institut za evropske studije, Edicija-Analize, Beograd, 1998.
- Simon, Denys, *Le systeme juridique communautaire*, PUF, 3 edition, Paris, 2001.
- Šidanski, Dušan, *Federalistička budućnost Evrope*, Prosveta, Beograd, 1996.
- Shapira, Jean, Le Tallec, Georges, Blaise, Jean-Bernard, *Droit europeen des affaires*, PUF, Paris, 1994.
- Vedi, Henri-Louis, *L'Europe a vingt cinq*, Dunod, Paris, 2004.
- Zečević, Slobodan, *Institucionalni sistem i pravo Evropske unije*, Institut za evropske studije, Beograd, 2015.

7) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Коначни исход Brexit-а у овом тренутку није познат. Тереза Меј најављује „план Б“, тј. одређене предлоге измена споразума о повлачењу, што би навело британске посланика да га прихвате. Затим би британска премијерка настојала да до 29. марта 2019. године убеди европске партнере да прихвате промењени споразум. И једна и друга страна страхују од последица тврдог Brexit-а, тј. од изласка без договора, јер би овај довео до ометања слободе кретања робе и допринео успоравању привредног раста у Британији, али и у Европи. Трећа опција која се помиње у британској јавности јесте одлагање одлуке о Brexit-у. Неки британски политичари прижељкују да то одлагање послужи за добијање на времену не би ли се одржао нови референдум који би распетљао драму. У овом тренутку, претпоставља се да би Британци, ако би имали прилику да поново одлучују, изабрали да остану у Европској унији. Било како било, случај *Brexit* је показао да излазак из Европске уније није једноставан чин, нити је догађај без озбиљних последица. Испреплетане везе, коју је створио процес европске интеграције, толико су јаке да њихово прекидање изазива озбиљну друштвену кризу. Додуше, и у неким другим државама чланицама популарне

су тезе о напуштању Уније, али када дође до гласања о подршци странкама које се залажу за такво решење гласови оду на другу страну. Тако се у Грчкој, Француској и Италији доста причало о изласку из Уније, али без конкретних потеза у том правцу. Можда је разлика између претходно поменутих држава и Велике Британије у томе што су ове прве чланице Европске монетарне уније, те њихово становништво страхује од обезвређивања уштеђевине у банкама и високе инфлације. Како време одмиче чини се да искорак који је учињен у правцу конфедералног уређења Европске уније, кроз увођење права на повлачење у уговоре о оснивању, ипак није био добро решење. Уместо да се разговара о суштинским реформама институционалног система јавност се све више бави деструктивним расправама о потенцијалним изласцима држава чланица из Европске уније, што повлачи и одређене негативне последице по будућност европских интеграција.

WITHDRAWAL OF A MEMBER STATE FROM THE MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION – THE CASE OF UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN

Abstract: Almost two years since the UK government has announced to the European Council its intention to leave the European Union the situation has not changed much. The British plan to leave this organization has remained confused, and the consequences are unpredictable and unclear. Theresa May did not have a parliamentary majority to adopt a withdrawal agreement concluded on 14 November 2018 with the European Union. Therefore, both sides are cautiously causing the consequence of the so-called *hard Brexit*, which would involve a withdrawal from the European Union without a concrete agreement. That way, it would be difficult to achieve the four basic freedoms of movement which would have as a consequence quite a decisive downturn in economic growth, not only in Great Britain but also in Europe. The third option mentioned in the British public is postponing the decision on Brexit. As time goes by, it seems that the step forward made towards the confederal arrangement of the European Union through the introduction of the right to withdraw from the founding treaty was not a good solution. Instead of discussing the essential reforms of the European institutional system, the public is increasingly concerned with destructive debates about the potential exit of the member states from the European Union, which ultimately calls into question the further course of European integration.

Key words: Brexit, withdrawal agreement, negotiation strategy, negotiating team, Commission, Council, Confederalism, Federalism.